

VAPH

VLAAMS AGENTSCHAP VOOR
PERSONEN MET EEN HANDICAP

**Opleiding multidisciplinaire teams:
spraak hulpmiddelen**

Marike Van den bosch

Overzicht

- WAT zijn spraakhulpmiddelen?
  - Statische systemen
  - Dynamische systemen
  - Tablets gebruikt als communicatietoestel
  - Teksttoestel
  - Stemversterker
  - Aanvullingen en bijhorigheden
- Spraakhulpmiddelen: voor WIE?
  - Doelgroepen
- Een spraakhulpmiddel adviseren
- Casussen - oefeningen

WAT zijn spraakhulpmiddelen?

[Home](#) > [Aanvulling/vervanging spraak](#) > [Communicatie](#) > [Teksttoestellen \(toestel met synthetische spraak\)](#)

Teksttoestellen (toestel met synthetische spraak)

Beschrijving van het hulpmiddel

Een teksttoestel (toestel met synthetische spraak) is:

- een toestel dat bestaat uit een toetsenbord met letters, één scherm of twee schermen waarop de ingetypte boodschap te lezen is (een voor de gebruiker en een voor de communicatiepartner) en heeft een synthetische stem waarmee de ingetypte boodschap wordt omgezet in spraak door middel van TTS-technologie (text-to-speech).

Een teksttoestel kan voorzien zijn van:

- woordvoorspelling, voor te programmeren boodschappen, de mogelijkheid om geluiden of ingesproken boodschappen op te nemen
- de mogelijkheid omgevingsbediening in te bouwen
- de mogelijkheid om te telefoneren/sms'en
- aangepaste bediening, bv. scanning
- een andere layout, bv. abc-indeling i.p.v. azerty/qwerty

Voor wie is het hulpmiddel bestemd?

- A. Personen met een ernstige taal- en/of spraakstoornis
- die zich niet (voldoende) verstaanbaar kunnen uitdrukken;
  - die functioneel kunnen communiceren (zich adequaat kunnen uitdrukken) door de selectie van letters tot woorden en zinnen;
  - die willen communiceren met een stem.

Waarmee kunt u dit hulpmiddel aanvullen?

- [Aanvulling bij dynamische systemen \(toestel met communicatiesoftware en spraaksynthese\), teksttoestellen \(toestel met synthetische spraak\) en draagbare computer gebruikt als communicatietoestel](#) > [Extra taal](#)
- [Bijhorigheden \(voor de in deze lijst vermelde communicatietoestellen\)](#) > [Adapter](#)
- [Bijhorigheden \(voor de in deze lijst vermelde communicatietoestellen\)](#) > [Andere \(draagtas, kabels,...\)](#)

WAT zijn spraakhulpmiddelen?

VAPH

VLAAMS AGENTSCHAP VOOR
PERSONEN MET EEN HANDICAP

KOC

KENNISCENTRUM HULPMIDDELEN

13

[Home](#) [Vlibank](#) [Hulpmiddeleninfo's](#) [Webinars](#) [Presentaties](#) [Opleidingen](#)

[Zoek in Vlibank](#) [Ervaringsdatabank](#) [Eastin](#)

Recent geüpdatet in Vlibank

Maxi 2

[driewiel fiets](#)
[Van Raam Aalten bv](#)

Vrij zoeken

Zoek naar:

Hulpmiddelen voor personen met een motorische handicap

[activiteiten dagelijks leven \(adl\)](#) - [mobiliteit](#) - [communicatie](#) - [computer en tablet gebruiken](#) - [wonen](#) - [werken en ontspanning](#) - [hulpmiddelen voor verzorgers](#)

Hulpmiddelen voor personen met een visuele handicap

[activiteiten dagelijks leven \(adl\)](#) - [mobiliteit](#) - [communicatie](#) - [computer gebruiken](#) - [wonen](#) - [werken en ontspanning](#) - [hulpmiddelen voor hulpverleners](#)

Hulpmiddelen voor personen met een auditieve handicap

[activiteiten dagelijks leven \(adl\)](#) - [communicatie](#) - [wonen](#) - [werken en ontspanning](#)

Hulpmiddelen voor personen met een spraak-, taal- of stemstoornis

[communicatie](#)

Hulpmiddelen voor personen met een cognitieve handicap of leerstoornis

[activiteiten dagelijks leven](#) - [mobiliteit](#) - [communicatie](#) - [wonen](#) - [werken en ontspanning](#)

www.vlibank.be

WAT zijn spraakhulpmiddelen?

Een beschrijving van een hulpmiddel of een aanpassing in de publicaties wil niet zeggen dat het hulpmiddel of de aanpassing terugbetaald wordt door het VAPH.

Informatie over terugbetaling door het VAPH kunt u vinden op de website van het VAPH: www.vaph.be

Computer bedienen - motoriek
april 2017

Smartphones en tablets bedienen - motoriek
april 2017

De omgeving bedienen
april 2017

Papieren lectuur lezen
april 2017

Assistentiehonden
april 2017

Telecommunicatie voor personen met een auditieve handicap
april 2017

Bluetooth-geluidsoverdracht
april 2017

Communiceren
april 2017

Aangepaste keukens en kookhulpmiddelen
april 2017

Papieren lectuur lezen - visus
februari 2016

Communiceren met doofblinden
augustus 2015

Zelfstandig een hoogteverschil overbruggen
april 2015

Zich oriënteren in de tijd
april 2015

Een rolstoel vervoeren in een auto
september 2014

Aangepast wonen
februari 2014

Deuren, ramen en rolluiken openen
februari 2014

Oplossingen om te communiceren voor personen met een stem-, taal- of spraakstoornis

 download als pdf

KOC, april 2017

Inhoudstafel

Ondersteunde communicatie wordt toegepast om de (nog) aanwezige communicatieve vaardigheden van personen met taal- en/of spraakstoornissen zo goed mogelijk te ondersteunen.

- Taalstoornissen omvatten de beperkingen op vlak van spreken, begrijpen, schrijven en/of lezen. Dat zijn o.a. moeilijkheden met de betekenis van (een combinatie van) woorden of met het gebruik van zinsbouw.
- Spraakstoornissen zijn problemen met de veruitwendiging van taal. Ze wijzen op moeilijkheden met articulatie, stem geven en/of vloeiend spreken. Voorbeelden zijn lispelen, een hese stem en stotteren.

Binnen ondersteunde communicatie onderscheiden we communicatietechnieken en communicatiehulpmiddelen.

Communicatietechnieken

gebaren, wijzen, mimiek, blikrichting

Niet-technologische communicatiehulpmiddelen

symbolenkaarten, letterkaarten

Technologische communicatiehulpmiddelen

statische communicatietoestellen - dynamisch communicatietoestel - draagbare computer met communicatiesoftware - tablet gebruikt als communicatietoestel - teksttoestel - toetsenbord met laseraanwijzer en synthetische stem (Lucy) - stemversteviger - aanvullingen en bijhorigheden - intermezzo rond statische en dynamische communicatietoestellen

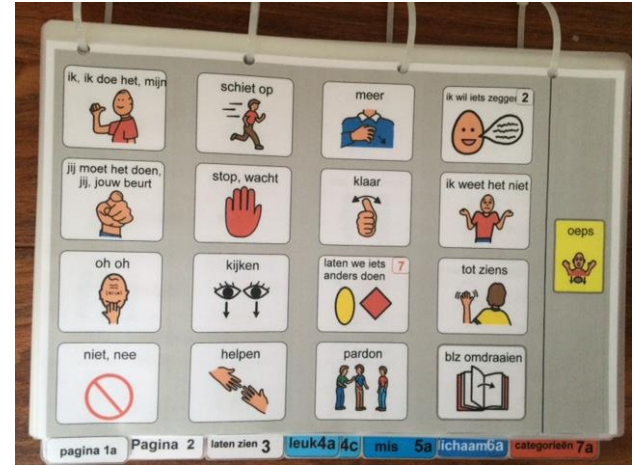
Verwante hulpmiddeleninfo's en presentaties

Tablet gebruiken als basis voor een communicatiehulpmiddel - NOVA chat - Webinar Smart3 en Eddy

NIET-TECHNOLOGISCHE HULPMIDDELEN

Communicatieboeken en -kaarten

- PODD-boeken
- Score

→ Geen vergoeding via refertelijst
(maar kan wel via BBC, indien goedkoopst adequaat)

→ Nadeel: geen stem

WAT ZIJN SPRAAKHULPMIDDELEN?

Statische systemen

- Met één boodschap
  - bv. Big Mack, Little Mack,...
- Met meerdere boodschappen
  - bv. Go Talk (4/9/20/32), Quick Talker, ...

Bick Mack

Go Talk

Toestel heeft geen stem: eigen spraak opnemen en opnieuw afspelen

Doelgroep: mentale beperking en spraak- en taalprobleem

→ Aanvulling intellectuele en andere mentale functies

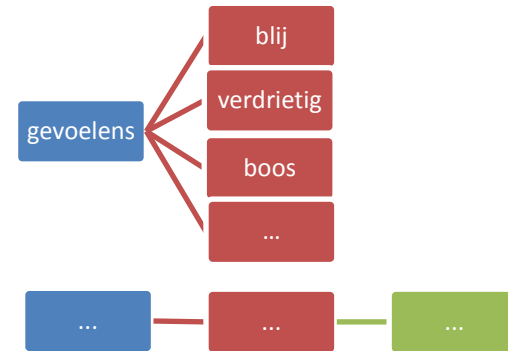
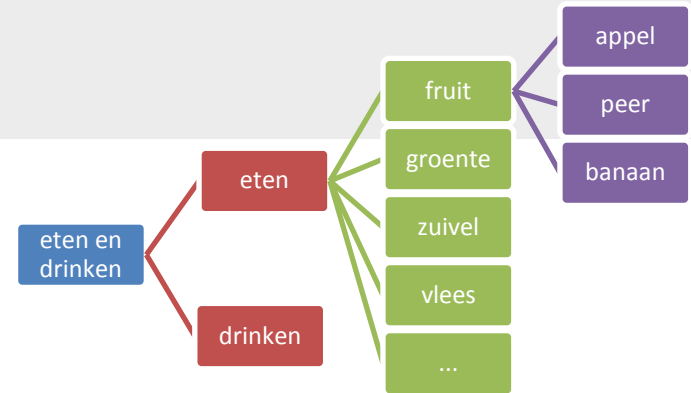
Veelvoorkomend probleem: zelfstandig kaarten wisselen lukt niet (motorisch)

WAT ZIJN SPRAAKHULPMIDDELEN?

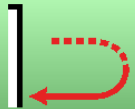
Dynamische systemen

- Computer met aanraakscherm en stem
- Communicatiesoftware
  - Mind Express
  - The Grid
- Communiceren met tekst of afbeeldingen
- Dynamische structuur -> bv. 'boomstructuur' e.a.

boomstructuur

communicatie bord

alles wissen

schrijven

lezen

wissen

niveau 2

niveau 3

uitdrukkingen

personen

beroepen

activiteiten

het lichaam

dieren

drank

voedsel

kleding

vervoer

speelgoed

dingen

tijdsaanduiding

plaats

huis

badkamer

keuken

slaapkamer

hoeveelheden

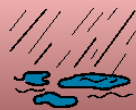
adjectieven

de kleuren

weer

alfabet

ABC

andere woorden

word

alstublieft

excuseer mij

toilet

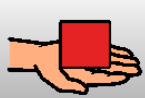
ik

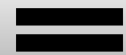
jij

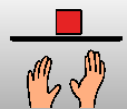
hebben

zijn

willen

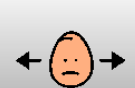
gaan

ja

nee

dank u

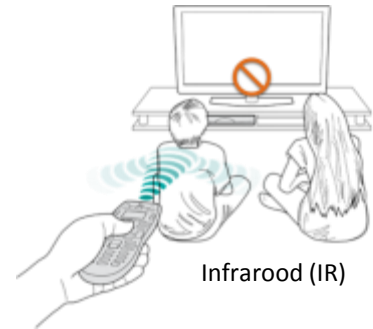

WAT ZIJN SPRAAKHULPMIDDELEN?

Dynamische systemen

Verschillen tussen dynamische systemen:

- Grootte en gewicht -> draagbaarheid
- Snelheid, processor, geheugen, internetverbinding,...
- Communicatiesoftware
- Mogelijkheden omgevingsbediening
  - Infrarood (IR): (cfr. afstandsbediening tv)
    - zender richten naar ontvanger
    - kan niet door voorwerpen of muren
  - Radiofrequentie (RF) “easy wave”:
    - is niet afhankelijk van richting
    - kan wel door muren
- GSM-module: ingebouwde GSM of verbinding met externe GSM
- ...

WAT ZIJN SPRAAKHULPMIDDELEN?

Dynamische systemen

Tellus

- Scherm 13 inch
- Software: Mind Express
- Computergebruik mogelijk
- Omgevingsbediening via infraroodstralen (IR) "GEWA"
- Ingebouwde GSM of koppeling met externe GSM via bluetooth
- Oogbediening mogelijk

WAT ZIJN SPRAAKHULPMIDDELEN?

Dynamische systemen

Mobi

- Scherm 12 inch
- Software: Mind Express
- Computergebruik mogelijk; beperkt
- Omgevingsbediening met infrarood (IR) “GEWA”
- Ingebouwde GSM of koppeling met GSM via bluetooth

WAT ZIJN SPRAAKHULPMIDDELEN?

Dynamische systemen

Zingui

- Scherm 8 inch
- Software: Mind Express
- Geen computergebruik mogelijk enkel voor communicatie
- Omgevingsbediening met infrarood (IR) “GEWA”
- Koppeling met GSM via bluetooth

WAT ZIJN SPRAAKHULPMIDDELEN?

Dynamische systemen

Smart

- Scherm 4,3 inch (klein en draagbaar)
- Software: Mind Express
- Geen computergebruik mogelijk enkel voor communicatie
- Omgevingsbediening: IR "GEWA"
- Koppeling met GSM via bluetooth

Smart

Eddy (draagbaar scherm)

WAT ZIJN SPRAAKHULPMIDDELEN?

Dynamische systemen

Tobii

- Scherm 12 of 15 inch
- Software: Communicator
- Computergebruik mogelijk
- Omgevingsbediening via IR
- Koppeling met GSM via bluetooth
- Ingebouwde oogbesturingsmodule

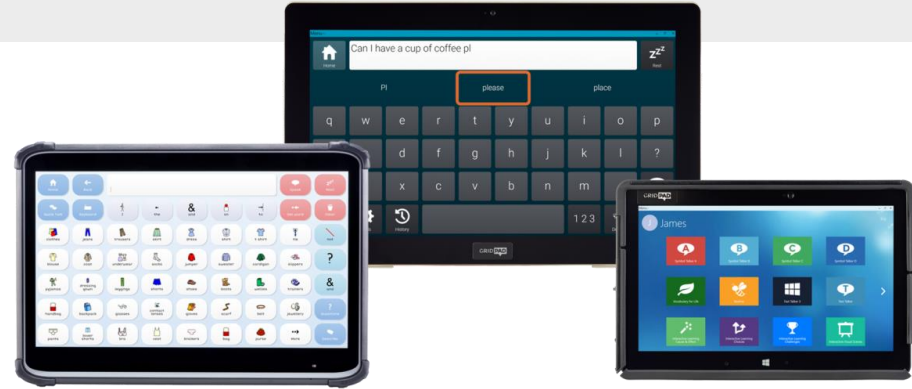

WAT ZIJN SPRAAKHULPMIDDELEN?

Dynamische systemen

ComUnic Pro (Grid Pad Pro)

- Scherm 11, 13 en 18 inch
- Software: The Grid
- Computergebruik mogelijk
- Omgevingsbediening met infrarood- (IR) én radiofrequentiestralen (RF) “easy wave”
→ Volwaardig geïntegreerd omgevingsbedieningssysteem
- Verbinding met GSM via bluetooth
- Oogbediening mogelijk (ComUnic eye)

WAT ZIJN SPRAAKHULPMIDDELEN?

Dynamische systemen

ComUnic Eye (Grid Pad Eye)

= ComUnic Pro + oogbediening

- Scherm 11, 13 en 18 inch
- Software: The Grid
- Computergebruik mogelijk
- Omgevingsbediening met IR én RF
- Verbinding met GSM via bluetooth
- Met oogbediening

WAT ZIJN SPRAAKHULPMIDDELEN?

Dynamische systemen

ComUnic Go (of Grid Pad Go)

- Scherm 8 of 10 inch
- Software: The Grid
- Eenvoudige spraakcomputer, niet voor uitgebreid computergebruik
- Geen omgevingsbediening
- Verbinding met GSM via bluetooth

WAT ZIJN SPRAAKHULPMIDDELEN?

Dynamische systemen

Novachat

- Scherm: 5/8/10/12 inch
- Software Chat Editor
- Aangepaste Samsung tablet; computergebruik op tablet ook mogelijk
- Geen omgevingsbediening
- Geen GSM-module

WAT ZIJN SPRAAKHULPMIDDELEN?

Dynamische systemen

Dynamisch systeem	Grootte	Software	GSM	Omgevingsbediening	Computergebruik
Tellus	13 inch	Mind Express	Ingebouwd of via bluetooth	IR (GEWA)	Ja
Mobi	12 inch	Mind Express	Ingebouwd of via bluetooth	IR (GEWA)	Ja (beperkter)
Zingui	8 inch	Mind Express	Via bluetooth	IR (GEWA)	Neen
Smart	4,3 inch	Mind Express	Via bluetooth	IR (GEWA)	Neen
Tobii	12/15 inch	Communicator	Via bluetooth	IR (GEWA)	Ja
Comunic pro/eye	11/13/18 inch	The Grid	Via bluetooth	IR en RF	Ja
Comunic go	8/10 inch	The Grid	Via bluetooth	Neen	Ja (beperkter)
Novachat	5/8/10/12 inch	Chat Editor	Neen	Neen	neen

WAT ZIJN SPRAAKHULPMIDDELEN?

Dynamische systemen

Goedkoopst adequate dynamische systeem?

- Binnen refertebedrag
  - ComUnic Go (afhankelijk van formaat!)
  - Novachat (afhankelijk van formaat!)
  - Smart
- indien niet binnen dit bedrag: ZUZ aantonen!
- Belangrijkste parameters bij keuze juiste dynamische toestel:
  - Grootte en draagbaarheid
  - Computergebruik nodig of enkel communicatie?
  - Omgevingsbediening nodig (enkel IR of IR en RF)?
  - Alternatieve bediening (bv. oogbediening)?
  - ...

WAT ZIJN SPRAAKHULPMIDDELEN?

Tablet gebruikt als communicatietoestel

Tablet: voordelen:

- niet stigmatiserend
- klein en meeneembaar
- Niet duur (refertebedrag volstaat meestal)

Ondersteunende communicatie-apps en stem

→ zie Vlibank!

- Kiezen: communiceren met symbolen of tekst?
- Veel mogelijkheden en prijsverschillen

WAT ZIJN SPRAAKHULPMIDDELEN?

Tablet gebruikt als communicatietoestel

Inclusief ondersteunende communicatie-app en stem

- Vb.1: iPad met 'Go Talk Now'
  - communiceren met symbolen
- Vb.2: iPad of Android tablet met app 'Spraakassistent'
  - communiceren met tekst
- Vb.3: Tablet met communicatiesoftware Mind Express of The Grid
  - Communiceren met symbolen of tekst

WAT ZIJN SPRAAKHULPMIDDELEN?

Tablet gebruikt als communicatietoestel

Voorbeeld 1:

Ipad met app **Go Talk Now**

- Communiceren met symbolen
- Rooster zelf invullen met picto's of foto's
- Werken met categorieën mogelijk
- Voor personen met een beperktere woordenschat
bv. bij mentale beperking en spraakstoornis
(bv. Down syndroom)

WAT ZIJN SPRAAKHULPMIDDELEN?

Tablet gebruikt als communicatietoestel

Voorbeeld 2:

iPad, Android tablet of smartphone met app **Spraakassistent**

- Communiceren met tekst
- Standaardboodschappen opmaken of ter plaatse typen
- Voor personen met een normale begaafdheid, die kunnen schrijven (typen)
- Zeer laagdrempelig communicatiehulpmiddel
- Bv. persoon met afasie na CVA

WAT ZIJN SPRAAKHULPMIDDELEN?

Tablet gebruikt als communicatietoestel

Voorbeeld 3:

Windows-tablet met software **Mind Express of The Grid**

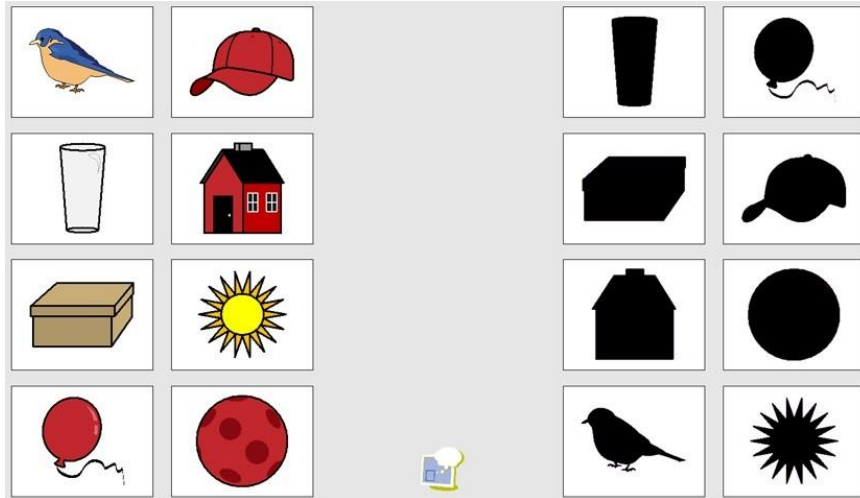
Ipad met **Grid Player**

- Communiceren met symbolen en tekst
- Uitgebreide communicatiesoftware, voor uitgebreid communicatierooster
- Nood aan een uitgebreid communicatieboek met grote woordenschat
- Andere computerfuncties mogelijk
  - Vereenvoudigde versie van Facebook, Youtube, e-mail, ... (voor zowel motorische als cognitieve problemen)

WAT ZIJN SPRAAKHULPMIDDELEN?

Tablet gebruikt als communicatietoestel

Tablet met software **Mind Express** of **The Grid**: meer dan enkel communicatie

Bv. Spelletjes in Mind Express

Bv. Toegankelijke apps in The Grid

WAT ZIJN SPRAAKHULPMIDDELEN?

Tablet gebruikt als communicatietoestel

Veelvoorkomende problemen of minpunten:

- Geen gespecialiseerde leverancier
  - Vooraf uittesten vaak niet mogelijk (en wel nodig)
  - Geen service van leverancier om juiste aangepaste bediening te voorzien, software te installeren, etc.
- Enkel adequaat hulpmiddel indien persoon zelf of iemand in de omgeving de oplossing kunnen aanpassen en installeren
- Onvoldoende geluidssterkte
- Onvoldoende robuust
- ...

WAT ZIJN SPRAAKHULPMIDDELEN?

Teksttoestellen

Toestel om tekst om te zetten in spraak

- Bv. Allora, Lightwriter
- Omgevingsbediening met IR
- Ingebouwde GSM-module

Allora 2

WAT ZIJN SPRAAKHULPMIDDELEN?

Buiten referte

Lucy

- Alternatief toetsenbord met laseraanwijzer
- Niet in de refertelijst (BBC)

WAT ZIJN SPRAAKHULPMIDDELEN?

Stemversterker

Toestel die enkel de stem versterkt bij het spreken

- Op basis van microfoon en luidspreker
- Voor mensen met goede articulatie

AANVULLINGEN BIJ DYNAMISCHE SYSTEMEN

- Uitbreidingsmodule communicatiesoftware (per stuk/max. 2)
  - GSM-module, fotomodule,...
- Omgevingsbedieningsmodule geïntegreerd in communicatiesoftware
  - Infraroodstralen: IR 'GEWA'
  - Radiofrequentie: RF 'easy wave'

AANVULLINGEN BIJ TABLET GEBRUIKT ALS COMMUNICATIETOESTEL

- Symbolendatabanken (per stuk/ max. 2)

AANVULLINGEN BIJ DRAAGBARE COMPUTER GEBRUIKT ALS COMMUNICATIETOESTEL

- Communicatiesoftware
  - Refertebedrag mag ook gevraagd worden als aanvulling bij een tablet gebruikt als communicatietoestel
    - tablet met software 'The Grid' of 'Mind Express'
- Extra sleutel (licentie)
- Symbolendatabanken (per stuk/max.2)

BIJHORIGHEDEN

- Schakelaars, afdekplaten,... (bv. Buddy Button)
- Extra batterijen – batterijladers
- Adapter
  - Om toestel aan rolstoel op te laden
- Tafelstatieven
- Rolstoelstatieven (bv. Deassy, Ram Mount,...)
- Bedstatieven (verrijdbaar statief)
- Andere statieven
  - Statieven voor bijhorende alternatieve bediening zoals schakelaars e.d.
- Andere (draagtas, kabels,...)

Schakelaars

rolstoelstatief

BIJHORIGHEDEN

Bedstatief = mobiel statief = verrijdbaar statief

Andere statieven:
statieven voor alternatieve bediening
(schakelaars, oogbesturingsmodule,...)

ALTERNATIEVE BEDIENING

Oogbesturing

- Oogbesturing
  - Soms aparte module, soms geïntegreerd in spraaktoestel (Tobii)
- Indien geïntegreerd in toestel: goed motiveren
  - waarom geïntegreerde oogsturing noodzakelijk is
  - Waarom tablet of dynamisch systeem met losse oogbesturingsmodule niet voldoet
- Voorlopig niet in refertelijst: BBC

SPRAAKHULPMIDDELEN IN DE PRAKTIJK...

- Welk soorten ondersteunende communicatie wordt er gebruikt? (cfr. referotecategorieën)
- Op welke manieren worden de spraakhulpmiddelen bediend?

SPRAAKHULPMIDDELEN: VOOR WIE?

Doelgroep

Doelgroep VAPH:

Personen met een ernstige taal- en/of spraakstoornis

→ Aanvulling/vervanging spraak

→ Aanvulling intellectuele en andere mentale functies

Zie refertelijst & bijhorende hulpmiddelenfiches

VOOR WIE?

Doelgroep

Doelgroep: personen met een ernstige spraak- en taalstoornis

- **Spraakstoornis:** motorisch probleem waardoor het articuleren, stemgeven,... niet lukt
  - Spraakmotorisch probleem: bv. dysarthrie, verbale apraxie,...
  - Algemene motorische problemen: bv. ALS, Cerebral Palsy,...
- **Taalstoornis:** een cognitief probleem waardoor de woordenschat beperkt is, men geen zinnen kan vormen, ...
  - Bv. afasie na CVA (niet meer op woorden kunnen komen)
  - Bv. verstandelijke beperking (downsyndroom, autisme,...)

→ Problemen om zich te uiten die onvoldoende kunnen verbeteren door therapie

VOOR WIE?

Doelgroep

- Mensen met een ernstige spraak- en taalstoornis
  1. Die zich niet (voldoende) verstaanbaar kunnen uitdrukken;
  2. die functioneel kunnen communiceren / zich adequaat kunnen uitdrukken met behulp van afbeeldingen en/of tekst;
  3. die beschikken over de nodige **cognitieve-, communicatieve- en taalvaardigheden** om zinvol met het toestel te communiceren;
  4. die zelfstandig kunnen omgaan met de woordenschat die het toestel bevat;
  5. voor wie eenvoudige alternatieven zoals een niet-technologische oplossing,... niet voldoen

VOOR WIE?

Doelgroep

- Mensen met een ernstige spraak- en taalstoornis
  3. die beschikken over de **nodige cognitieve-, communicatieve- en taalvaardigheden** om zinvol met het toestel te communiceren;

Bijvoorbeeld:

- Kent de persoon de betekenis van pictogrammen?
- Is de persoon in staat om bewuste keuzes te maken?
- Heeft de persoon zelf nood aan communicatie, zich actief uitdrukken?
- [Intermezzo rond statisch en dynamische communicatietoestellen](https://www.hulpmiddeleninfo.be/intermezzo-rond-statisch-en-dynamische-communicatietoestellen) op hulpmiddeleninfo.be

VOOR WIE?

Doelgroep

- Inzicht verkrijgen in cognitieve- en communicatieve vaardigheden door:
  - Overleg met
    - logopedist, ergotherapeut,...
    - Leerkrachten/begeleiders
    - ouders
    - ...
  - Persoon/kind ontmoeten en observeren

CASUS – Jean-Marie

Juiste referterubrieken aanvragen

Welke referterubrieken?

- Dynamisch systeem
- Omgevingsbedieningsmodule geïntegreerd in communicatietoestel
- Bijhorigheden:
  - Schakelaars, afdekplaten,...
  - Adapter
  - Rolstoelstatieven
  - Bedstatieven
  - Andere statieven
- ZUZ -> motiveren!
  - Dynamisch systeem
  - Draadloze schakelaars + tweede statief

CASUS - Fadime

Juiste referterubrieken aanvragen

Welke referterubrieken?

- Dynamische systemen
- Omgevingsbedieningsmodule geïntegreerd in communicatietoestel
- extra sleutel (licentie)
- Bijhorigheden:
  - Rolstoelstatieven
  - Andere statieven
  - Schakelaars, afdekplaten,...
  - Andere (draagtas, kabels,...)
  - Extra batterijen, batterijladers
- ZUZ (BBC): verhoogde tegemoetkoming dynamisch systeem

CASUS – Jeannette

Juiste referterubrieken aanvragen

Welke referterubrieken?

- Dynamisch systeem
- Extra sleutel (licentie)
- Symbolendatabanken: 2x
- Bijhorigheden:
  - Andere: (draagtas, kabels,...)
- Buiten referte (BBC): tweede scherm (Eddy)
  - Motiveren!

EEN SPRAAKHULPMIDDEL ADVISEREN

Stappenplan bij adviseren

- **Probleemanalyse**

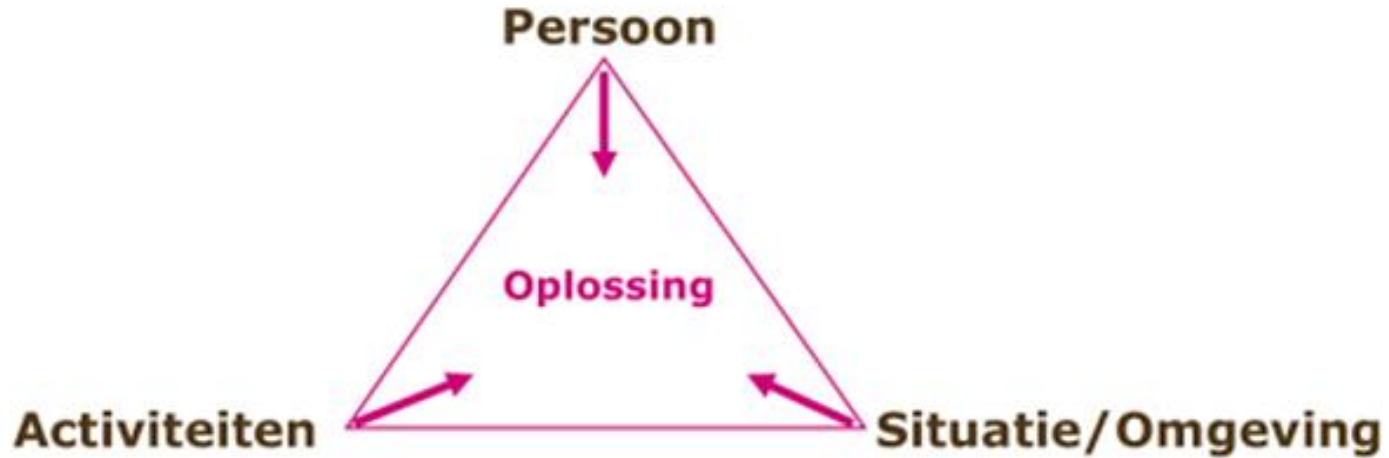
- Stap 1: Globaal beeld
- Stap 2: Alle activiteiten inventariseren en daaruit de probleemactiviteiten selecteren
- Stap 3: Per probleemactiviteit: analyse activiteit, persoon en situatie/omgeving
  - Eisenlijstje

- **Zoeken naar oplossingen**

- Stap 4: Soort hulpmiddel/aanpassing kiezen
- Stap 5: Type hulpmiddel/aanpassing kiezen

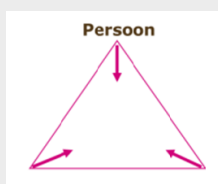
EEN SPRAAKHULPMIDDEL ADVISEREN

Probleemanalyse

EEN SPRAAKHULPMIDDEL ADVISEREN

Probleemanalyse: persoon

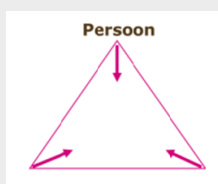

Wat zijn de communicatieve vaardigheden?

- Hoe communiceert persoon nu?
- Hoe groot en complex is de woordenschat?
- Kan de persoon lezen en schrijven?
- Neemt de persoon zelf initiatief tot communicatie?
- Wil de persoon enkel keuzes maken in enkele specifieke situaties of echt gesprekken voeren in allerlei uiteenlopende situaties?
- Hoe zullen communicatieve vaardigheden evolueren? (kinderen)
- Enz.

EEN SPRAAKHULPMIDDEL ADVISEREN

Probleemanalyse: persoon

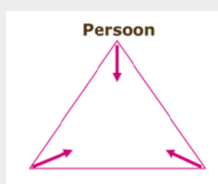

Wat zijn de motorische mogelijkheden?

- Is de persoon mobiel of niet?
→ al dan niet draagbaar toestel?
- Functie bovenste ledematen?
→ Alternatieve bediening nodig? Welke mogelijkheden zijn er?
- Vermoeibaarheid?
- Evolutie? Degeneratieve aandoening?
→ Welke andere hulpmiddelen zijn nodig of zullen in de toekomst nodig zijn?!

EEN SPRAAKHULPMIDDEL ADVISEREN

Probleemanalyse: persoon

Degeneratieve aandoeningen: bv. ALS:

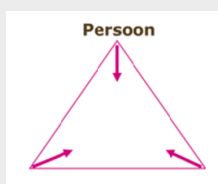
Opletten: niet 2x zelfde functie met verschillend hulpmiddel

→ slechts één oplossing kan vergoed worden!

- GSM gebruiken
  - bluetooth module op rolstoel om GSM te bedienen of computermuis
  - dynamisch communicatietoestel met ingebouwde GSM (bv. Tellus) en computerfuncties
- Omgevingsbediening
  - Omgeving bedienen via communicatietoestel? IR en RF nodig?
→ dynamisch toestel adviseren die beiden bevat indien nodig
  - Housemate én communicatietoestel is niet goedkoopst adequaat

EEN SPRAAKHULPMIDDEL ADVISEREN

Probleemanalyse: persoon

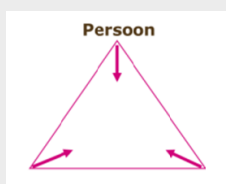

Wat zijn de cognitieve vaardigheden

- Kent de persoon de **verwijzende betekenis van pictogrammen**?
  - Testbaar met **ComVoor** : minstens **representatieniveau**
- Kan de persoon **categoriseren**?
  - Begrijpt hij de boomstructuur van een dynamisch systeem?
- Wat is de communicatienood? Neemt de persoon initiatief tot communicatie?
- Is de persoon in staat om bewuste keuzes te maken?
- Enz.

EEN SPRAAKHULPMIDDEL ADVISEREN

Probleemanalyse: persoon

Begripsniveau ComVoor

Sensatie Men reageert op zintuiglijke prikkels, zonder hier betekenis aan te koppelen

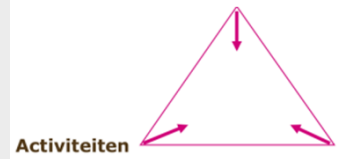
Presentatie Men herkent voorwerpen, maar ze hebben nog geen verwijzende functie. Bv. persoon weet dat hij moet drinken uit een beker met water, maar denkt nog niet aan drinken bij het zien van een lege beker. De persoon kan identieke prenten matchen, maar begrijpt niet naar wat ze verwijzen.

Representatie Men begrijpt de verwijzende functie van voorwerpen, prenten, woorden (bv. prent van beker verwijst naar 'drinken')

Metarepresentatie Men kan spelen met taal en betekenis

EEN SPRAAKHULPMIDDEL ADVISEREN

Probleemanalyse: Activiteiten

Wat wenst de persoon te doen met het communicatietoestel?

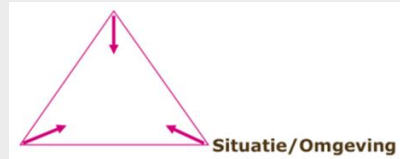
Nu én in de toekomst!

- Communiceren
  - Via symbolen of tekst?
  - Enkel eenvoudige uitingen, of lange verhalen/gesprekken,...?
  - Eén op één of ook in groep?
  - ...
- Computer gebruiken?
  - Welke toepassingen (Word, internet, e-mail, Facebook, Youtube,...) en hoe vaak?
- Omgeving bedienen?
- ...

EEN SPRAAKHULPMIDDEL ADVISEREN

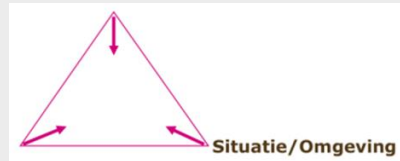
Probleemanalyse: Situatie/omgeving

- Communiceren doe je met je omgeving
- Omgeving is zéér belangrijk om communiceren met communicatietoestel mogelijk te maken!
  - Bij kinderen: aanleren van gebruik van toestel: **modeling**
  - Continu onderhouden en aanvullen van communicatieboek
    - Opleiding nodig voor gebruik van software
    - Tijdsintensief
    - Op voorhand over nadenken wie dit engagement zal aangaan
  - Geduld als communicatiepartner

EEN SPRAAKHULPMIDDEL ADVISEREN

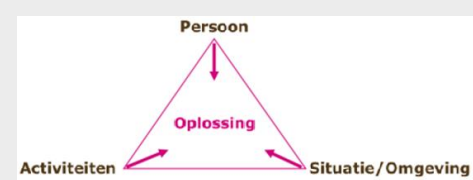
Probleemanalyse: Situatie/omgeving

- Ondersteunt de volledige omgeving het gebruik van een communicatietoestel?
  - Thuis
  - School/ voorziening
  - ...

- Waar wil de persoon zijn toestel gebruiken?
  - Moet het toestel bruikbaar zijn vanuit de rolstoel, aan tafel, in bed,...?
  - Moet het toestel meeneembaar zijn?

- ...

EEN SPRAAKHULPMIDDEL ADVISEREN

Zoeken naar oplossingen

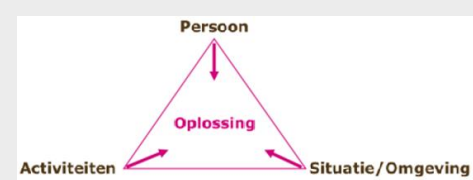

Soort oplossing

- Niet-technologisch of technologisch hulpmiddel?
- Technologisch? → VAPH
  - Statisch systeem
  - Tablet gebruikt als communicatietoestel
  - Dynamisch systeem
  - Teksttoestel
  - ...
- Goedkoopst adequate keuze

EEN SPRAAKHULPMIDDEL ADVISEREN

Zoeken naar oplossingen

Type oplossing

Bv. dynamisch systeem: wélk dynamisch systeem

- Welke opties nodig
  - enkel communicatie? Kan vaak binnen refertebedrag
  - Groter scherm nodig?
  - Omgevingsbediening? Enkel IR of IR en RF?
  - Speciale alternatieve bediening?
  - Computerfuncties?
- Welk specifieke toestel is de goedkoopst adequate oplossing?
- Uittesten!

EEN SPRAAKHULPMIDDEL ADVISEREN

Adviesrapport

- Probleemanalyse:
  - Globaal beeld
  - Probleemstelling: Persoon – Activiteiten – Omgeving
- Gevraagde oplossing:
  - Gekozen hulpmiddel: soort en type hulpmiddel!
  - Aanvullingen en bijhorigheden! → correcte referterubrieken!
- Niet gekozen alternatieven
- ZUZ
  - Voor hulpmiddel én bijhorigheden
- Eventueel testverslag bijvoegen

EEN SPRAAKHULPMIDDEL ADVISEREN

Adviesrapport

- Belang '**niet gekozen alternatieven**'!
  - Waarom voldoet eenvoudigere en/of goedkopere oplossing niet?
    - Eenvoudigere of goedkopere soort oplossingen
    - Binnen dezelfde soort: eenvoudigere en/of goedkopere type oplossing
  - Bv. Mobi gevraagd:
    - Soort toestel:
Waarom voldoet statisch toestel of tablet gebruikt als communicatietoestel niet?
    - Type toestel:
Waarom voldoet Zingui, Smart, Comunic Go of Novachat niet?

EEN SPRAAKHULPMIDDEL ADVISEREN

Adviesrapport

- **Zeer Uitzonderlijke Zorgbehoefte (ZUZ)**

- Indien bedrag hoger dan refertebedrag (BBC): steeds ZUZ aantonen!
  - Waarom voldoet goedkoper alternatief niet
  - Welke speciale noden (naast taal- en spraakstoornis) zijn er waardoor duurder toestel nodig is
    - Bv. omgevingsbediening nodig
      - Bijkomende motorische beperking
    - Bv. oogbediening nodig
      - Bijkomend Ernstige motorische beperking, oogbediening werkt niet op eenvoudiger dynamisch systeem
    - Bv. robuust toestel + groot scherm nodig
      - O.w.v. bijkomende motorische en/of visuele beperking
    - Bv. Computergebruik met aangepaste computerbediening nodig
      - Bijkomende motorische beperking

EEN SPRAAKHULPMIDDEL ADVISEREN

Help?

- Kenniscentrum hulpmiddelen
  - koc@vaph.be – 02 225 86 61
- Gemachtigd expert
  - Complexe problematiek
  - Uitgebreider uittesten nodig

EEN SPRAAKHULPMIDDEL ADVISEREN

Hoe gemachtigd expert inschakelen?

- Mail naar koc@vaph.be met vraag voor doorverwijzing naar expert en motiveer de vraag:
  - persoonlijke gegevens van de persoon met een handicap
  - omschrijving van de bijstandsvraag en de reeds verzamelde informatie
  - omschrijving van de probleemactiviteit(en)
  - (korte) omschrijving van de mogelijkheden en beperkingen
  - in geval van communicatiehulpmiddelen: [zie infonota 1407](#)

CASUS - STAVROS

- Eisenlijstje:
  - Draagbaar!
  - Stevig
  - Communiceren met symbolen
  - Eenvoudig, maar uitbreiden mogelijk volgens taalontwikkeling
  - Enkel communicatie – geen computerbediening e.d.

CASUS – STAVROS

- Vragen:
  - Motivatie ouders? (vraag komt van logopediste)
  - Wie zal communicatieboek onderhouden?
  - Welk hulpmiddel adviseert logopediste, eventueel al iets uitgetest?
  - ...

CASUS – STAVROS

- Mogelijke oplossingen:
  - Tablet gebruikt als communicatietoestel → Uittesten: logopediste? of expert
  - Eenvoudig dynamisch systeem → uittesten: firma
    - Binnen refertebedrag (afhankelijk van gekozen formaat):
      - Smart
      - ComUnic Go
      - Novachat
    - Of: ZUZ aantonen:
      - Zingui
      - aantonen dat toestellen binnen refertebedrag niet voldoen!

CASUS – VALERIYA

- Extra vragen?
  - Kan ze categoriseren?; neen
  - Motorisch: kan ze een touch screen bedienen?; neen
- Eisenlijstje:
  - Communicatietoestel met spraakoutput
  - Minimum 40 boodschappen
  - Eenvoudig bedienbaar (motorisch)
  - 2 talen: voldoende geheugen

CASUS – VALERIYA

- Mogelijke oplossingen:
  - Statisch communicatietoestel met meerdere boodschappen
  - Tablet met Go Talk Now
    - Indien statisch toestel niet volstaat (qua woordenschat of qua bedienbaarheid)
    - Indien omgeving kan instaan voor installatie e.d.
    - Indien V. hier motorisch en cognitief mee om kan.
  - Eenvoudig dynamisch communicatietoestel
    - Indien bediening van statisch communicatietoestel en tablet bv. niet lukt

CASUS - GEERT

- Eisenlijstje:
  - Communicatie via tekst
  - Alternatieve bediening: oogbesturing
  - Omgevingsbediening IR en RF (om bv. voordeur te openen)
  - GSM-module
  - Computerbediening
- Mogelijke oplossingen:
  - ComUnic Eye

Nog vragen?

marike.vandenbosch@vaph.be

02/225 86 95

VAPH